

MUNI
LAW

Směnečné právo

doc. JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D.

Kde se lze se směnkami nejčastěji setkat?

- Úvěry od bank
- Jiné úvěry
- Spotřebitelské úvěry?

Základní prameny směnečného práva

Ženevské směnečné právo

Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů (ZSŠ)

- novelizace

Procesní předpisy:

- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

(Ne)výhody využití směnek I

Hmotněprávní důvody

Abstraktnost
směnečného závazku

Podstata, příklad

Směnečná přísnost a
formalismus (neuplatní
se standardní metody
výkladu právního
jednání)

Nebezpečí vystavení
směnky „na řad“
(důsledky, § 17 čl. I)
+ podpisu směnky
avalem

Samostatnost směnečné
pohledávky

Nebezpečí použití
blankosměnek

Musí si věřitel ověřovat
okolnosti vzniku
směnky?

(Ne)výhody využití směnek II

Procesněprávní důvody 1

Rychlost (v některých případech relativní) směnečného řízení

Zvláštní směnečná řada + popis procesu směnečného řízení

Koncentrace řízení

- Příklad z praxe: výstavce směnky = obchodní společnost, dva avalové – fyzické osoby, výstavce zanikl v důsledku úpadku (insolvenční správce), závazek zanikl před cca 10 lety (ale jak?), návrh na vydání směnečného platebního rozkazu podán na oba avaly několik let po výmazu výstavce z obchodního rejstříku

Tendence soudů rozhodovat po prvním jednání

(Ne)výhody využití směnek II

Procesněprávní důvody 2

Jednoduchost vedení řízení pro věřitele

Břemeno tvrzení a důkazní (vyjma předložení originálu směnky) je na dlužníkovi

- Ale pozor: důkazní břemeno u námitky nepravého podpisu:
  - VS Praha 12 Cmo 233/2005 ze dne 13.1.2006
  - NS 29 Cdo 3478/2007 ze dne 21.12.2009
  - VS Praha 9 Cmo 571/2012 ze dne 18.3.2013
  - NS 29 Cdo 3233/2013 ze dne 26.2.2014

Komplikované postavení dlužníka skrze § 17 čl. I ZSŠ

Struktura ZSŠ

ZSŠ - tři články:

- směnka
- šek
- společná ustanovení

Číslování paragrafů

- označování ustanovení v písemných podáních

Kogentnost či dispozitivita ustanovení ZSŠ?

- Viz § 37 odst. 4 čl. I ZSŠ

Podstata směšky I

Směška je listinný cenný papír se zákonem stanoveným obsahem, v podobě vlastní nebo cizí směšky (viz dále)

- Využití směškových formulářů (výhody, nevýhody)
- Listina – materiál?
- Vlastnoruční vyhotovení?

Cenný papír abstraktní, umořitelný, obligační na peněžité plnění, převoditelný, konstitutivní, nezastupitelný

Může ztělesňovat více závazků různých dlužníků + je přípustná pluralita věřitelů/dlužníků?

Podstata směňky II

Výstavce

Remitent

Směnečník

Akceptant

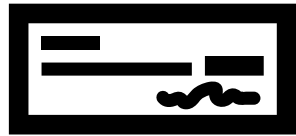
Aval

Avalát

Indosant

Indosatář

Druhy směnek

Vlastní směnka

Slib výstavce (dlužníka), že zaplatí remitentovi (věřiteli)

Cizí směnka

Platební příkaz, jímž výstavce směnky (dlužník) přikazuje osobě ve směnce uvedené (směnečníkovi), aby zaplatil určitou směnečnou sumu remitentovi (věřiteli)

Směnečník jako dlužník či věřitel?

Směneční dlužníci

Přímí směneční
dlužníci

Nepřímí
(postihoví)
směneční dlužníci

Postavení
směnečného
rukojmí

Hospodářský význam (funkce) směnky

1. Směnka jako platidlo (placení směnkou)

2. Směnka jako nástroj placení (placení prostřednictvím směnky) = § 1909 OZ

3. Směnka jako zajišťovací institut

+ směnka utvrzovací (rozdíl od zajišťovací)

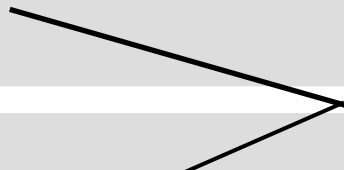
+ směnka sankční (Kotásek)

Hospodářský význam (funkce) směnky

Směnka nemůže (!) být vystavena ve formě na doručitele

Směnka na řad

Směnka na jméno

Podstata, důsledky,
pro koho je výhodnější?

Problematika tzv. rámečků ve směnce

- Judikatura tzv. nižších soudů
- Judikatura Nejvyššího soudu
- Judikatura Ústavního soudu – spor ukončen?

Viz dále...

Číslo: [redacted]

Místo a datum vystavení směnky: [redacted] dne [redacted]

Dne: [redacted]
Za tuto vlastní směnku zaplatím

Komu: [redacted]

60000,- Korun českých
slovy: Šedesátisíckorunčeských jako nahore

Místo placení: [redacted]

Bez protestu

Jméno, adresa a podpis vystavce: [redacted]
rodné číslo: [redacted]
[redacted]

sp. zn. 29 Odo 722/2010

Číslo účtu	číslo 1	V Praze <small>(číslo a místo vystavení směnk)</small>	den 23. května 2007 <small>(měsíc slovy)</small>
	ZA TUTO VLASTNÍ SMĚNKU ZAPLATÍM		den 23. května 2007 <small>(měsíc slovy)</small>
	komu: 	120 000,00 Kč	
	slovy: StodvacettisícKorunděských/00		
Solatno: _____ _____ _____		Místo propločení 	
Jméno (název, razítko), adresa a podpis výstavnice			

sp. zn. 29 Odo 5250/2009

Směnka					
Za tuto směnku zaplatím "bez protestu"					
Místo a datum vystavení:		Měna:	Kč	Částka: = 66.660,-	hal. ....
V: Olomouci		dne: 1. června 2006			
		SLOVY: - šedesát šest tisíc šest set šedesát, Kč.			
Na řad:		Udaje splatnosti:	Den: 8.	měsíc (slovy): ČERVENEC	rok: 2006
		Jméno výstavce:	[REDACTED]		
		Adresa trv. byd. výstavce:	[REDACTED]		
Místo platebni:	ZLÍN				

Náležitosti směnky vlastní a cizí

1. Označení, že jde o směnku pojaté do vlastního textu listiny vyjádřené v jazyku, v kterém je tato listina sepsána
2. Bezpodmínečný slib/příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu
3. Jméno toho, kdo má platit (směnečníka)
4. Údaj splatnosti
5. Údaj místa, kde má být placeno
6. Jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno
7. Datum a místo vystavení směnky
8. Podpis výstavce

1. Označení, že jde o směnku pojaté do vlastního textu listiny vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána

A) Směnečná klauzule

Stačí nadpis nebo nutné uvést slovo „směnka“?

Lze i jiné varianty (příklady)?

Co způsobí neplatnost?

Lze „blankosměnka“?

Co gramatická chyba?

Co odlišné písmo u slova směnka?

1. Označení, že jde o směnku pojaté do vlastního textu listiny vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána

B) Jazyková jednotnost

Co musí být v jednom jazyce?

Jakýkoliv existující jazyk?

Co dvojjazyčné formuláře?

„CHF + swiss francs“ na české směnce

Co „CZK“?

Co místní jména?

2. Bezpodmínečný slib / **příkaz** zaplatit určitou peněžitou sumu I

A) Bezpodmínečnost slibu/ **příkazu** zaplatit

Doporučené znění

Co u směnky cizí „za tuto směnku zaplatíte“?

Co u směnky vlastní „za tuto směnku výstavce zaplatí“?

Co „zaplat'te podle smlouvy ze dne...“ nebo „zaplat'te ihned po obdržení faktury...“?
Důsledek?

Jsou podmínkou informační doložky?

2. Bezpodmínečný slib / **příkaz** zaplatit určitou peněžitou sumu I

B) Určitost peněžité sumy

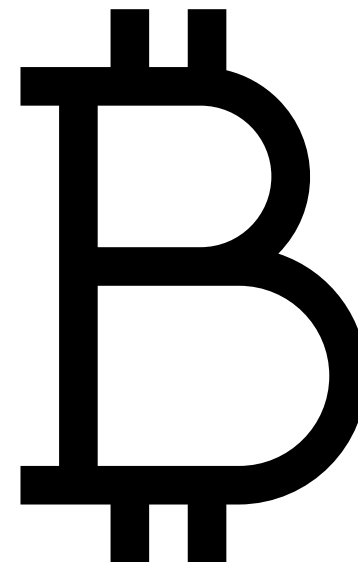
Částka + měna	Slovní vyjádření povinné?	Co rozdíl mezi částkou v číslech a slovy?	Co více rozdílných sum?	Co více měn?
Co směnka vystavená na „Kčs“ po 8.2.1993	EUR nebo EURO?	Co 1000 „korun“?	Pozor na slovní rozepsání cizí měny	Nutno platit pouze v měně uvedené na směnce nebo jakékoliv?
£	€	Existuje doložka o zákazu platby v hotovosti?	¥	\$

2. Bezpodmínečný slib / **příkaz** zaplatit určitou peněžitou sumu I

B) Určitost peněžité sumy

Co směnka vystavená na bitcoin?

Co alternativní sumy?

3. Jméno toho, kdo má platit (směnečníka) - jen u směnky cizí!

Postačí
„jméno“?

Další údaje
vhodné, zákon
je však
nepožaduje

Více podpisů
pod akceptační
doložkou –
kdo to je?

Musí být
existující
osoba?

Co směnečník
na vlastní
směnce –
důsledek?

4. Údaj splatnosti I

Celkem čtyři možnosti splatnosti směnky:

1. Na viděnou (při předložení)

- Jak ji poznám?
- Do kdy je nutno předložit? Důsledky nepředložení?
- Kdy je nutno předložit?
- Lze „nepředkládejte k placení před 5.11.2020“?
- Lze „splatnost při předložení, nejpozději do 5.11.2020“?
- „Vista směnka“ a současně konkrétní datum splatnosti – důsledek?

2. Určitý čas po viděné (lhůtní vistasměnka)

- Znění + případy neplatnosti
- Kdy má význam?

4. Údaj splatnosti II

Celkem čtyři možnosti splatnosti směnky:

3. V určitý den (fixní směnka)

- Znění
- Lze opisem?
- Co následující případy? Vánoce 2021, během prvního týdne ledna 2022, 31. listopadu 2020, 6.10.2021 nebo 5.11.2021, 23.5.2021 v 10.00 hodin, od 3.5.2021 do 4.9.2021, splátkové směnky?

4. Určitý čas po vystavení (datosměnka)

- Znění + případy neplatnosti

4. Údaj splatnosti III

Může být splatnost v den vystavení směnky?

Mění mimosměnečná dohoda o pozdější splatnosti splatnost směnky?

5. Údaj místa, kde má být placeno I

Důsledek absence?

Vhodná podoba + co maximální verze?

Co následující případy?

- více platebních míst vedle sebe
- „Česká republika“,
- „okres Břeclav“,
- „jihomoravský kraj“,
- „PSC 690 02“,
- „GPS souřadnice“,
- „K. Vary“,
- „Václavská 12, P-2“,
- „Kostelec“

5. Údaj místa, kde má být placeno II

Co následující případy?

- „Komerční banka a.s.“,
- „číslo účtu XXX“ u HVB Bank“
- „číslo účtu XXX vedený u Komerční banky a.s., Praha“,
- „Golf Brno a.s.“
- „Komerční banka a.s., Praha 4“ (více poboček v Praze 4 téže banky)
- „u Agrobanky Praha as., filiálka Pardubice, jednatelství Hradec Králové, ve prospěch účtu č. XXXX

Co „sídlo věřitele“?

Co alternativní platební místo?

Platební místo lze postupně geograficky upřesňovat

Co uvedení časového údaje u platebního místa?

Co „v trvalém bydlišti“?

5. Údaj místa, kde má být placeno III

Směnku lze **domicilovat** (umístit u třetí osoby)

- Domicilát není ze směnky zavázán ani oprávněn, obdoba dlužníkovy příkazce
- Co rozdílné místo platební a domicil (např. „splatno v Brně, domicil KB, Praha 1“)?

6. Jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno

Remitent x směnečný
věřitel x směnečný
majitel

Rovněž požadavek
podpisu?

Bližší identifikace
vhodná, ale zákon
nepožaduje

Co určení remitenta
slovy „na řad můj
vlastní“ nebo „na řad
vlastní“ u směnky
cizí?

Co „zaplatím Josefu
Novákovi nebo
doručiteli“?

Co „zaplatím Josefu
Novákovi nebo
majiteli směnky“?

Co „zaplatím Josefu
Novákovi nebo
dalšímu řádnému
nabyvateli směnky“?

7. Místo vystavení směňky

Důsledky
absence?

Musí být
skutečné?

Označení
místních údajů
v cizím jazyce?

7. Datum vystavení směnky

Musí být pravdivý?

Lze postdatovat i antedatovat?

Co hodinový údaj?

Datum vystavení shodné s datem splatnosti?

Platnost data vystavení?

- „06.2./07“
- „17. 10. října 2007“
- „25. listopad 2009“

8. Podpis výstavce

I jméno výstavce?

Jak lze učinit?

Co neexistující subjekt?

Prostorově by měl směnku uzavírat!

Co podpis zástupce osoby, který k zastupování neměl oprávnění?

Co následující:

Musí odpovídat běžnému podpisu výstavce?

Pozor na podepisování právnických osob!

Co ověření podpisu na směnce?

Co ověření celé listiny (směnky)?

- podpisy nezletilců,
- fiktivních osob (pseudonymy, přezdívky),
- nepravé (padělané),
- podpisy osob omezených v právním jednání?

www.pravovrouse.cz (Covid19)

Místo vystavení: [doplňte místo vystavení, postačí obec, avšak musí být zcela jednoznačná – neopomíjejte přesný název a u častých názvů jako např. „Lhota“ uveďte pro jistotu i okres či kraj]

Datum vystavení (měsíc slovy): [doplňte datum vystavení; neopomeňte rok vystavení a měsíc uveďte slovy; například 20. března 2020]

ZA TUTO SMĚNKU ZAPLATÍM

nikoliv na řad (komu) [doplňte jméno věřitele], bytem [doplňte sídlo/bydliště věřitele], [doplňte u fyzické osoby datum narození věřitele, u právnické osoby doplňte IČO]

Měna: Kč

Částka:

.....
.....

Částka slovy:

.....
.....

Údaj splatnosti (měsíc slovy):

.....

Jméno výstavce: [uveďte jméno výstavce – směnečného dlužníka]

Adresa bydliště výstavce: [uveďte adresu bydliště výstavce – směnečného dlužníka]

Podpis výstavce:

Splatno v (místo splacení): [doplňte místo splacení, nejlépe přesnou adresu]

Minimalistická verze směnky

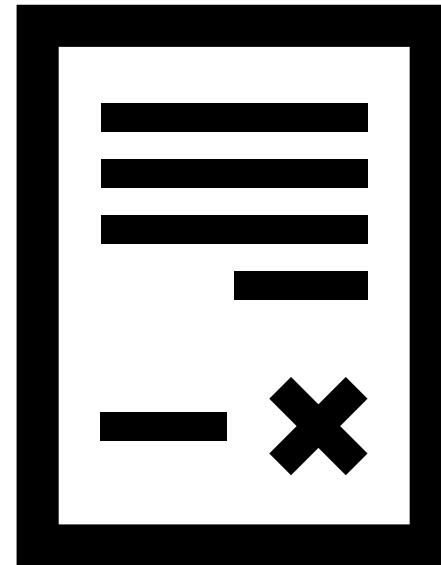
V Brně 15.10.2021

Za tuto směnku zaplatím 100 Kč Josefu Kotáskovi

Dana Ondřejová

Problematika formálního uspořádání směnky

- Typické uspořádání směnky

Úročení směnky

U kterých směnek je přípustná úroková doložka?

Důsledky úrokové doložky u ostatních
směnek

Neplatnost směnky

Formální neplatnost

Materiální neplatnost

Násobení směnky (cizí)

Nepravé násobení směnky cizí: směnečný opis

- Význam, způsob vyhotovení

Pravé násobení směnky cizí: směnečný stejnopis

- Kdo může zhotovit?
- Nezbytné číslování – způsoby a rizika
- Zaplacením jednoho zaniká druhý s výjimkou:
  - Majitel převede stejnopisy dvěma různým osobám
  - Akceptant přijal více stejnopisů
- Na žádném stejnopisu nelze zakázat indosaci

Směnečné rukojemství

Podstata

Plné znění vs. minimalistická podoba

Možnost plurality avalů / avalistů?

Bezpodmínečnost

Doporučení

§ 17 čl. I ZSŠ: možnost dlužníka uplatnit pouze námitky zakládající se na vlastních vztazích vůči majiteli směnky, ledaže prokáže vědomé jednání majitele ke škodě dlužníka – ale: nemůže činit za žádných okolností námitky příslušející výstavci vůči remitentovi

Zajišťovací směnka

Podstata zajišťovacích směnek

Možnost vymáhat souběžně nárok ze směnky i pohledávku?

Překážka litispendence?

Několikanásobné zajištění

Převod směnky po splatnosti zajištěné pohledávky

Může věřitel inkasovat plnění ze směnky i ze zajištěné pohledávky?

Zajišťuje-li směnka určitou pohledávku, lze ji použít k zajištění jiné pohledávky věřitele za stejným dlužníkem?

Zajištění pohledávky ze spotřebitelského úvěru směnkou na řad

Převody směnek I

Rubopis (indosament) 1

U kterých směnek lze uskutečnit?

Indosant x indosatář

Způsob provedení (úplné znění x blankoindosament) + nutnost předání!

Účinky rubopisu: legitimační, garanční (záruční), převodní

Převody směnek II

Rubopis (indosament) 2

Zvláštní druhy rubopisů (výběr těch praktických):

Rubopis s vyloučenou
odpovědností
(exonerační rubopis):
§ 15 odst. 1 ZSŠ

Přímý rubopis
(rektaindosament):
§ 15 odst. 2 ZSŠ

Podrubopis
(subindosament):
§ 20 odst. 1 ZSŠ

Převody směnek III

Smlouva o postoupení pohledávky

Srovnání rubopis x postoupení pohledávky (výhody, nevýhody)

Pokud směnka obsahuje tzv. rektadolozku

Cenný papír na jméno (smlouva o postoupení pohledávky dle OZ + předání směnky)

Důsledky (zejména ve vztahu k námitkám)

Nelze současně s rubopisem

Notifikační povinnost věřitele

Lze zvolit dobrovolně u směnky na řad?

Převody směnek IV

Blankotradice

Předpoklady

Fakticky se chová jako cenný papír na doručitele, ale není jím!

V praxi se využívá minimálně

Promlčení práv ze směnky

Proti příjemci a výstavci vlastní směnky = 3 roky od splatnosti

---

Proti výstavci směnky cizí a indosantům = 1 rok od splatnosti

---

Nároky indosantů proti jiným indosantům a proti výstavci = 6 měsíců ode dne vyplacení směnky indosantem či ode dne soudního uplatnění

U rukojmího záleží na tom, za koho se zaručil

Počátek a konec promlčecí lhůty

Uplatní se úprava promlčení dle OZ?

Zákon o omezení plateb v hotovosti ve vztahu ke směnce

Co směnka znějící na částku vyšší než 270 tisíc Kč: může být zaplácena v hotovosti nebo je vyloučena z působnosti zákona?

Směnka může být vyplácena v hotovosti (lze zakázat?)

Lze uvažovat o částečném placení na směnku (ale nebezpečné)

Problematické - kdy místo placení není vázáno na banku

Směnka může být zaplácena dobrovolně i bezhotovostním převodem

---

Při bezhotovostní platbě dochází k četným obtížím

Závazek lze splnit i složením na účet soudu u banky

Zákon o spotřebitelském úvěru a směnky I

Směnka v praxi často využita jako platební či zajišťovací instrument ke smlouvě o spotřebitelském úvěru

Původně - zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru

- Od 1.1.2011 do 31.12.2012:
  - Použití směnky zákon výslovně dovoluje:
  - § 18: „...věřitel si musí počínat tak, aby byla zachována všechna práva spotřebitele, která vyplývají ze smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr“
- Od 1.1.2013 – novela:
  - § 18: vyloučení použití směnky nebo šeku ke splacení nebo zajištění splacení spotřebitelského úvěru a ke splnění nebo zajištění splnění povinnosti vyplývajících ze smlouvy, v níž se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru

Zákon o spotřebitelském úvěru a směnky II

Nyní - zákon č. 257/2016, o spotřebitelském úvěru

- § 112 – shodné (zákaz), u spotřebitelského úvěru na bydlení, který nelze po přechodnou dobu zajistit zástavním právem – lze zajistit směnkou nikoliv na řad, kterou je věřitel povinen vrátit spotřebiteli neprodleně po zajištění zástavním právem

Důsledky porušení:

- Zákonné důsledky: věřitel a zprostředkovatel odpovídají za škodu + pokuta

Blankosměnka

Blankosměnka: charakteristika

Blankosměnka/biancosměnka

Důvody vystavení

Znaky blankosměnky:

- Podpis výstavce či směnečníka (akceptanta)
- Zřejmost zárodku směnky
- Nutná dohoda o vyplnění BS
- Záměrnost neúplnosti (důvody)

Minimální a maximální náležitosti blankosměnky

Umořitelnost blankosměnky?

Blankosměnka: vyplňovací oprávnění

Charakter dohody o vyplnění blankosměnky (forma, právní úprava)

Promlčitelnost vyplňovacího práva?

Zánik vyplňovacího práva

Vyplnění: účinky ex tunc nebo ex nunc?

Námitka excesivního vyplnění blankosměnky I

ZSŠ upravuje pouze v § 10 - námitka v případě vyplnění BS v rozporu s vyplňovacím oprávněním:

Nedošlo k převodu listiny:

- stačí prokázat rozpor s dohodou o vyplnění BS

Došlo k převodu listiny:

- prokázat rozpor s dohodou o vyplnění BS a (kumulativně!)
- nový majitel se při nabývání BS provinil zlou vírou nebo hrubou nedbalostí

Pozor – kdyby majitel nabýval směnku, nikoliv BS → § 17!

Úspěšné uplatnění námitky nezpůsobuje neplatnost směnky (!)

Změny textu směňky

§ 69 ZSŠ

Každý je zavázán podle textu, pod jaký se podepsal

Změna textu směňky nemá účinky vůči dříve podepsaným osobám

Důkazní břemeno

Z neplatné směňky nemůže vyvstat platná směňka

Děkuji za pozornost!